

Αναδρομική Γαΐτη στη Θεσσαλονίκη

Από τον αφηρημένο λυρισμό του Παρισιού ως τα πρώτα ανθρωπάκια

Σε μια άλλη εποχή θα μπορούσε να διηγείται παραμύθια. Για ανθρώπους που φορούν ριγέ κοστούμι, καπέλο και συνθλιβονται από το βάρος της καθημερινότητας. Εξήσε όμως ως ζωγράφος, παρ' ότι ένα μέρος της κριτικής τον χαρακτήρισε με αυστηρότητα «κατασκευαστή». Ο Γιάννης Γαΐτης (1923-1984), περισσότερο γνωστός για τα «ανθρωπάκια» του παρά για τη διαδρομή του στην τέχνη, θα τιμηθεί αναδρομικά στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο. Από τις 19 Οκτωβρίου έως τις 20 Νοεμβρίου θα εκτεθούν στη Θεσσαλονίκη 30 λάδια και 14 κατασκευές του καλλιτέχνη, από την «Αυτοπροσωπογραφία» του 1947, μέχρι τα όψιμα έργα της δεκαετίας του '80. Έργα που θα καταγράφουν την πορεία του Γαΐτη από τον αφηρημένο λυρισμό του Παρισιού, μέχρι τα πρώτα ανθρωπάκια του '67 και τις συνθέσεις «α λα Μαγκρίτ» των τελευταίων χρόνων της δημιουργίας του. Προέρχονται από τις ι-

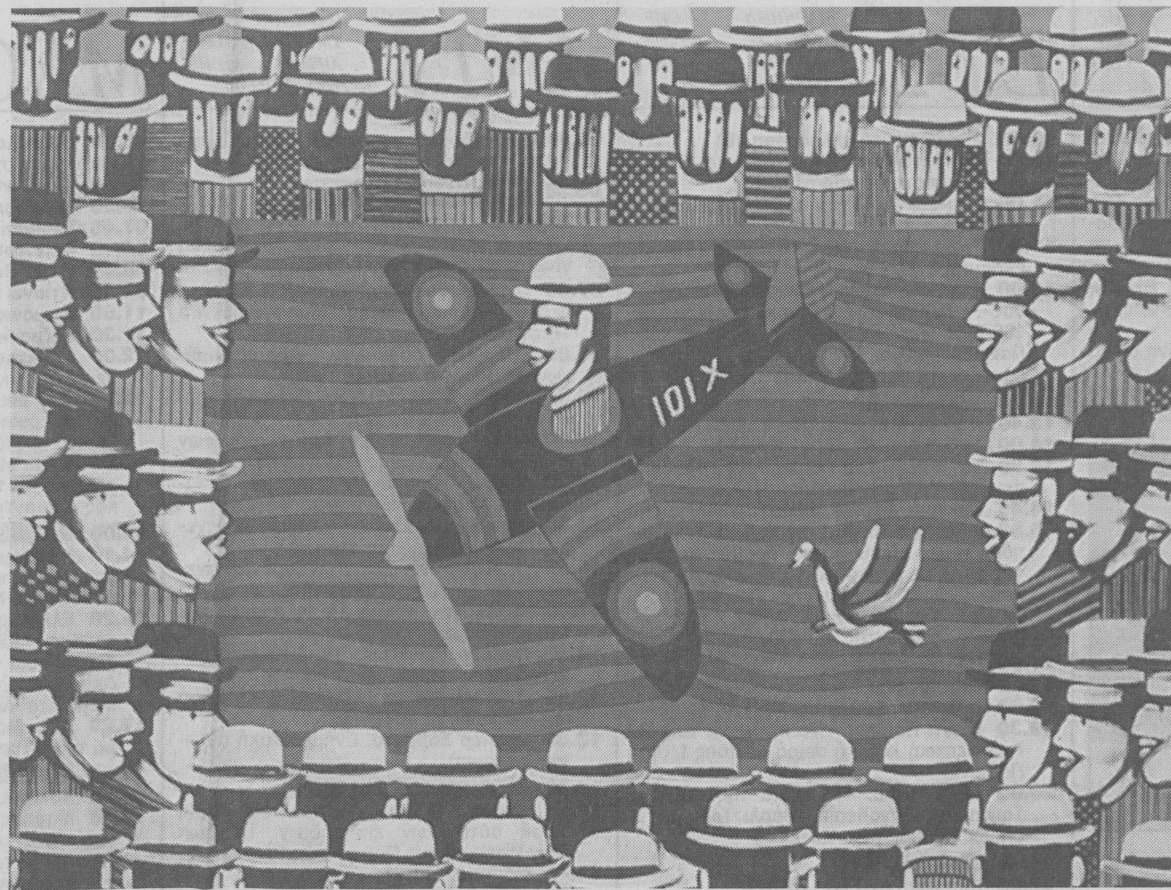
διωτικές συλλογές της αδελφής του και της κόρης του Λορέττας Γαΐτη-Charrat.

Ο Γιάννης Γαΐτης έφτασε μέχρι την Μπιενάλε του Σάο Πάολο, αλλά παρουσίασε την πρώτη του έκθεση στο πατρικό του, στην οδό Μαυροματαίων (1944). Είχε μόλις αποφοιτήσει από τη Σχολή Καλών Τεχνών (με δάσκαλο τον Παρθένη). Δημιούργησε τότε εξπρεσιονιστικές συνθέσεις που έγιναν αφηρημένες όταν ο Γαΐτης εγκαταστάθηκε στο Παρίσι (1954). Επειδή στο Παρίσι «έβραζε» τότε η άμορφη τέχνη. Νεοεξπρεσιονιστικά στοιχεία του κινήματος Cobra εμφανίστηκαν στο έργο του κι ο καλλιτέχνης άνοιξε σαν λουλουδί στο νέο, στο διαφορετικό που αντίκρισαν τα μάτια του.

Ωστόσο, ο Γαΐτης δεν είναι δέντρο στον άνεμο: μόλις κατακαθίσουν οι επιρροές επανέρχεται στην ανθρωπινή μορφή, αλλά χρησιμοποιεί με νέο τρόπο την παραστατική ζωγραφική. «Αφηγείται το μύθο του -σμειώνει στον κατάλογο- των έργων η

επιμελήτρια της έκθεσης Πόπη Παναγιώτου-εφαρμόζοντας τον τρόπο της διήγησης των εικονογραφημένων σχεδίων με αποτέλεσμα τη διάρκεια της παράστασης». Πράγματι, ο Γαΐτης διηγείται με δραματικότητα την ίδια πάντα ιστορία σε αναρίθμητες παραλλαγές: το μπαροκικό ανθρωπάκι που γεννιέται μετά το 1967, φοράει καπέλο, κοστούμι και ειρωνεύεται τον καταναλωτισμό, την ομοιομορφία, τη γενιά των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Ενα μέρος της κριτικής βλέπει στα απρόσωπα ανθρωπάκια του την αρχή της ποπ-αρτ κι ένα άλλο αρνείται να συνδέσει τη δουλειά του Γαΐτη με το κίνημα του Γουόρχολ και του Λιχτενστάιν. Διακρίνοντας στα ανθρωπόμορφα πλάσματα την έννοια της συνέχειας, της διήγησης. Ο Γαΐτης διηγείται, πράγματι, την ιστορία του σε άπειρες εκδοχές: σε πίνακες, ξύλινα ομοιώματα, χάπενινγκ. Προς το τέλος της ζωής του τα ανθρωπάκια στρέφονται στο θάνατο κι εξοικειώνονται μαζί του. Ο καλλιτέ-

Το Αεροπλάνο, έργο του 1967. Ήταν η εποχή που τα ανθρωπάκια του Γαΐτη δεν είχαν τυποποιηθεί.

χνης βάζει μόνος του τη λέξη «τέλος» στην ιστορία του.

Ωστόσο, η εμμονή του με τα ανθρωπάκια που λαϊκοποιήθηκαν και έγιναν σήμα κατατεθέν σε έπιπλα, υφάσματα και παιχνίδια ξένισε ένα μέρος της κριτικής. Ίσως η καλύτε-

ρη απάντηση στις αμφιβολίες τους να είναι η άποψη του Σίμου Καλογερά (δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού ART): «Ο Γαΐτης υπήρξε απόλυτα συνεπής προς τις ανάγκες που του δημιούργησε η ίδια η πορεία της δουλειάς

του -κάτι που του κόστισε τις κακές κριτικές όσων ζητούν ακόμη στις μέρες μας την προσωπική σφραγίδα του δημιουργού, βγαλμένη οπωσδήποτε και μόνο από το χέρι του και όχι από το νου του».

ΑΜΑΝΤΑ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

